

โดนหมิ่นประมาทออนไลน์ ทำอย่างไร: สิ่งที่ควรทำใน 24 ชั่วโมงแรกก่อนโพสต์ถูกลบ

โดย เอกสยาม ชัยศรี ที่ปรึกษากฎหมาย
บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด

เนื้อหานี้เป็นข้อมูลกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่ความเห็นทางกฎหมายเฉพาะกรณี การพิจารณาแต่ละเรื่องต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของเรื่องนั้น ฉบับออนไลน์ที่ปรับปรุงล่าสุดอยู่ที่ <https://eksiamdefamationlaw.com/articles/first-24-hours-online-defamation.html>

สาระสำคัญโดยสรุป

- ลำดับที่ปลอดภัยที่สุดในวันแรกคือ เก็บหลักฐานก่อน ตอบโต้ทีหลังหรือไม่ตอบเลย เพราะโพสต์ถูกลบหรือแก้ไขได้ทุกเมื่อ ส่วนข้อความที่ท้านโพสต์ตอบกลับอาจกลายเป็นหลักฐานของอีกฝ่าย
- ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และสิ่งพิมพ์ออกของข้อมูลนั้นรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ มาตรา 11 แต่น้ำหนักขึ้นกับวิธีสร้าง เก็บรักษา ความครบถ้วน และการระบุตัวผู้ส่ง ภาพหน้าจอจึงควรเห็น URL วันเวลา และบัญชีผู้โพสต์ครบในภาพเดียว
- ความผิดฐานหมิ่นประมาทตาม ป.อ. มาตรา 326 และ 328 ต้องมีการใส่ความต่อบุคคลที่สาม หลักฐานว่ามีผู้อื่นเห็นโพสต์ เช่น ความคิดเห็น การแชร์ หรือพยานบุคคล จึงสำคัญเท่ากับตัวข้อความ
- ความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นความผิดอันยอมความได้ ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายใน สามเดือนนับแต่วันที่อยู่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด (ป.อ. มาตรา 96 และฎีกาที่ 1011/2532) และร้องทุกข์ได้แม้ยังไม่รู้ตัวผู้โพสต์ (ป.วิ.อ. มาตรา 2 (7))
- การแจ้งความไว้เป็นหลักฐานโดยยังไม่มีเจตนาให้ผู้กระทำได้รับโทษ ไม่ใช่คำร้องทุกข์ (ฎีกาที่ 6644/2549) ถ้อยคำในบันทึกประจำวันจึงต้องแสดงเจตนาดำเนินคดีให้ชัด

- พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 14 (1) ยกเว้นความผิดฐานหมิ่นประมาทไว้ในตัวบท แต่ภาพตัดต่อหรือดัดแปลงเข้ามาตรา 16 ส่วนการลบข้อความโดยคำสั่งศาลมีฐานใน ป.อ. มาตรา 332 และ ป.พ.พ. มาตรา 447
- ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปในคดี C-18/18 วินิจฉัยว่าศาลของรัฐสมาชิกสั่งให้ผู้ให้บริการลบข้อความที่เหมือน หรือ มีสาระ เดียว กับ ข้อความ หมิ่นประมาท ได้ อังกฤษ ให้ ศาล สั่ง ผู้ดูแล เว็บไซต์ ลบ ข้อ ความ หลัง พินิจภาษา และ ฎีกา ให้ ผู้เสียหาย ขอ เปิด เผย ข้อมูล ผู้โพสต์ ได้ ตาม กฎหมาย เฉพาะ

เมื่อถูกหมิ่นประมาทออนไลน์ สิ่งที่เราควรทำภายใน 24 ชั่วโมงแรกมีหกขั้น คือ เก็บหลักฐานทั้งตัวข้อความ บัญชีผู้โพสต์ วันเวลา และ ผู้ที่เห็นข้อความ ไม่ตอบโต้ในที่สาธารณะ ประเมินว่าเข้าความผิดฐานใด ขอให้ ลบ หรือ ระงับ การ เผยแพร่ จด วันที่ รู้เรื่อง เพื่อ นับ กำหนด ร้องทุกข์ สาม เดือน ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 และ รักษา สิทธิ เรียก ค่าเสียหาย ทางแพ่ง ลำดับนี้ ออกแบบ ให้ หลักฐาน ครบ ก่อน ที่ ข้อความ จะ หาย ไป และ ให้ ท่าน ไม่ เสียเปรียบ ใน ทางคดี

ทำไม 24 ชั่วโมงแรกจึงสำคัญ

24 ชั่วโมงแรกสำคัญด้วยเหตุสามประการ คือ ผู้โพสต์ลบหรือแก้ไขข้อความได้ทุกเมื่อ หลักฐานว่ามีบุคคลที่สามเห็นข้อความ เช่น ความคิดเห็น และการแชร์ หายไปพร้อมกับโพสต์ และ กำหนด ร้องทุกข์ สาม เดือน ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 เริ่มนับเมื่อผู้เสียหายรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด การตัดสินใจในวันแรกจึงกำหนดว่าคดีจะมีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่

ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาประกอบด้วย การกระทำสองส่วนที่ต้องพิสูจน์ด้วยพยานหลักฐาน ส่วนแรกคือการ “ใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม” ตามมาตรา 326 ส่วนที่สองคือผลของข้อความ ซึ่งต้องเป็นไป “โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง” เมื่อข้อความเผยแพร่ด้วยภาพ หรือ ตัวอักษร ที่ ทำให้ ปรากฏ ไม่ ว่า ด้วย วิธีใด ๆ มาตรา 328 ถือเป็นการหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท¹ โพสต์ในเฟซบุ๊ก ข้อความในกลุ่มไลน์ วิวบนแผนที่ออนไลน์ หรือ คลิป ใน ดิจิตอล ล้วน เป็นการ ทำให้ ข้อความ ปรากฏ แก่ บุคคลอื่น ข้อเท็จจริงทั้งสองส่วนนี้อยู่บนหน้าจอของผู้อื่น และ หาย ไป ได้ ใน เวลา ไม่ กี่ นาที

เหตุประการที่สองเป็นเรื่องราว ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 บัญญัติว่า “**ในกรณีความผิดอันยอมความได้** ถ้าผู้เสียหายมีได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด **เป็นอันขาดอายุความ**”² กำหนดสามเดือนดูยาว แต่ในทางปฏิบัติ เวลาส่วนใหญ่หมดไปกับการระบุตัวผู้โพสต์ การรวบรวมพยาน และการเตรียมคำร้องทุกข์ ผู้เสียหายที่จดวันที่รู้เรื่องไว้ตั้งแต่วันแรกจะคำนวณกำหนดได้แม่นยำ และพิสูจน์ได้เมื่ออีกฝ่ายโต้แย้งว่าคดีขาดอายุความ

เหตุประการที่สามเป็นเรื่องที่กฎหมายเอื้อต่อผู้เสียหาย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (7) นิยาม คำร้องทุกข์ ว่าเป็นการกล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีผู้กระทำความผิด “**จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม**”³ ผู้เสียหายจึงไม่จำเป็นต้องรอให้ทราบตัวเจ้าของบัญชีที่ไม่แสดงตัวตนก่อนจึงจะร้องทุกข์ได้ ข้อนี้ทำให้การดำเนินการในวันแรกเป็นไปได้จริง แม้ผู้โพสต์จะใช้ชื่อแฝง

ขั้นที่ 1 เก็บหลักฐานก่อนโพสต์ถูกลบ

หลักฐานที่ควรเก็บภายในชั่วโมงแรกมีห้าอย่าง คือ ภาพหน้าจอที่เห็นข้อความ URL วันเวลา และชื่อบัญชีในภาพเดียว ลิงก์โพสต์และลิงก์โปรไฟล์ของผู้โพสต์ ความคิดเห็นและการแชร์ที่แสดงว่ามีผู้อื่นเห็น คลิปปันทิกหน้าจอที่เลื่อนจากโปรไฟล์ไปถึงโพสต์ และรายชื่อผู้ ที่เห็น ข้อความ ซึ่ง พร้อม เป็น พยาน พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ มาตรา 11 ห้าม ปฏิเสธ การ รับฟัง ข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ เพียง เพราะ อยู่ใน รูป อิเล็กทรอนิกส์ แต่ให้ศาลชั่งน้ำหนักจากวิธีสร้าง เก็บรักษา และความครบถ้วนของข้อมูล

ฐานทางกฎหมาย ของ การ เก็บ หลักฐาน ดิจิทัล อยู่ในมาตรา 11 วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.ว่าด้วย ธุรกรรมทาง อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่ง บัญญัติ ว่า “ห้าม มิ ให้ ปฏิเสธ การ รับฟัง ข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ เป็น พยานหลักฐาน ใน กระบวนการพิจารณาตามกฎหมายทั้งในคดีแพ่ง คดีอาญา หรือคดีอื่นใด เพียงเพราะเหตุว่าเป็นข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์” วรรคสองกำหนดเกณฑ์การชั่งน้ำหนักว่าให้พิเคราะห์ถึง “**ความน่าเชื่อถือของลักษณะหรือวิธีการที่ใช้สร้าง เก็บรักษา หรือสื่อสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ลักษณะหรือวิธีการเก็บรักษา ความครบถ้วน และไม่มีการเปลี่ยนแปลงของข้อความ**” รวมทั้งวิธีการระบุหรือแสดงตัวผู้ส่งข้อมูล และวรรคสามให้นำ ความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับ “**สิ่งพิมพ์ออกของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์**” ด้วย⁴ ภาพหน้าจอที่พิมพ์ออกมาจึงรับฟังได้ แต่น้ำหนักของภาพขึ้นกับว่าผู้เสียหายเก็บมาอย่างไร

เกณฑ์ในวรรคสองแปลเป็นวิธีปฏิบัติได้ตรงตัว เกณฑ์เรื่องวิธีสร้างข้อมูลหมายความว่าภาพหน้าจอควรถ่ายจากอุปกรณ์ของผู้เสียหายเองหรือของพยานที่เห็นโพสต์ ไม่ใช่ภาพที่ส่งต่อกันมาหลายทอด เกณฑ์เรื่อง ความครบถ้วนหมายความว่าภาพควรเห็นข้อความทั้งโพสต์ ชื่อบัญชี วันเวลาที่แพลตฟอร์มแสดง และแถบที่อยู่ซึ่งมี URL อยู่ในภาพเดียวกัน ถ้าข้อความยาวเกินหนึ่งหน้าจอ ควรถ่ายต่อเนื่องให้เห็นรอยต่อ หรือ

บันทึก เป็น คลิป ที่ เลื่อน จาก ต้น จน จบ เกณฑ์ เรื่อง การ ไม่ มี การ เปลี่ยนแปลง หมายความว่า ต้อง เก็บ ไฟล์ ต้นฉบับ ไว้ โดย ไม่ ครอบตัด ไม่ วาดทับ และไม่ บีบอัด ผ่าน แอป สอนทนา ภาพ ที่ จะ ใช้ ทำ เครื่องหมาย หรือ ชิดเน้น ควร ทำ จาก สำเนา ส่วน เกณฑ์ เรื่อง การ ระบุดู ผู้ส่ง หมายความว่า ต้อง เก็บ ลิงก์ โปรไฟล์ ของ ผู้โพสต์ ซึ่ง มัก มี เลข ประจำ บัญชี ที่ ไม่ เปลี่ยน แม้ ผู้ใช้ จะ เปลี่ยน ชื่อ ที่ แสดง

หลักฐานว่ามีบุคคลที่สามเห็นข้อความ

ผู้เสียหาย จำนวน มาก เก็บ เฉพาะ ตัว ข้อความ แต่ องค์ ประกอบ “ต่อ บุคคล ที่ สาม” ใน มาตรา 326 ต้องการ หลักฐาน อีก ชุด หนึ่ง คือ หลักฐาน ว่า ข้อความ ไป ถึง บุคคล อื่น ความคิด เห็น ได้ โพสต์ จำนวน การ แชร์ ข้อความ ที่ มี ผู้ส่ง ต่อ มา ให้ ผู้เสียหาย และ จำนวน สมาชิก ของ กลุ่ม ไลน์ ที่ ข้อความ ปรากฏ ล้วน เป็น พยาน ของ ส่วน นี้ ใน กลุ่ม สนทนา ควร ถ่าย ภาพ หน้าจอ ราย ชื่อ หรือ จำนวน สมาชิก ไว้ ด้วย ส่วน บุคคล ที่ เห็น ข้อความ และ บอก ผู้เสียหาย ควร จด ชื่อ ช่องทาง ติดต่อ และ วันที่ เห็น ไว้ เพราะ พยาน บุคคล เหล่า นี้ ยืนยัน ได้ ทั้ง การ เผยแพร่ และ ความ เข้าใจ ของ ผู้อ่าน ว่า ข้อความ หมาย ถึง ผู้เสียหาย

สิ่งที่ไม่ควรทำระหว่างเก็บหลักฐาน

- ไม่ควร เข้า บัญชี ของ ผู้อื่น หรือ ใช้ วิธี ที่ ไม่ ชอบ ด้วย กฎหมาย เพื่อ ดู ข้อความ ใน บัญชี ส่วน ตัว การ ได้ หลักฐาน โดย มิชอบ อาจ เป็น ความ ผิด เสียเอง และ ทำให้ หลักฐาน ถูก ได้ แฉง
- ไม่ควร แสดง ความคิด เห็น ได้ โพสต์ เพื่อ ถาม หรือ ขอ ให้ ลบ ก่อน เก็บ หลักฐาน ครบ เพราะ ผู้โพสต์ อาจ ลบ ทันที ที่ รู้ ว่า ผู้เสียหาย เห็น แล้ว
- ไม่ควร รายงาน โพสต์ ต่อ แพลตฟอร์ม ก่อน เก็บ หลักฐาน เพราะ เมื่อ แพลตฟอร์ม ลบ โพสต์ ผู้เสียหาย จะ ไม่มี โอกาส ถ่าย ภาพ หน้าจอ เพิ่ม

สำหรับ คำถาม ว่า ศาล ฎีกา เคย วินิจฉัย เรื่อง การ รับ ฟัง ภาพ หน้าจอ ใน คดี หมิ่น ประมาท โดย ตรง หรือ ไม่ ผู้เขียน ค้น ฐาน ข้อมูล คำพิพากษา ศาล ฎีกา ด้วย คำค้น “หมิ่น ประมาท ภาพ หน้าจอ” “หมิ่น ประมาท ภาพ ถ่าย หน้าจอ” และ “หมิ่น ประมาท ธุรกรรม ทาง อิเล็กทรอนิกส์” เมื่อ วันที่ 2 ตุลาคม 2569 ไม่ พบ คำพิพากษา ที่ วินิจฉัย ประเด็น นี้ โดย ตรง หลัก ที่ ใช้ ได้ จึง เป็น ตัว บท มาตรา 11 ซึ่ง ชัด เจน ใน ตัวเอง และ แนวทาง ชั่ง น้ำหนัก พยาน ตาม วรคสอง วิธี เก็บ หลักฐาน แบบ ละเอียดยุ่ ใน บทความ เก็บ หลักฐาน หมิ่น ประมาท ออนไลน์ ให้ มี น้ำหนัก ใน ชั้น ศาล

ขั้นที่ 2 ไม่ตอบโต้ในที่สาธารณะ

ผู้เสียหายไม่ควรโพสต์ตอบโต้ในวันแรก เพราะข้อความโต้กลับที่กล่าวหาผู้โพสต์ด้วยข้อเท็จจริงในทางเสียหาย อาจเป็นการใส่ความต่อบุคคลที่สามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ได้เช่นเดียวกัน ข้อยกเว้นตามมาตรา 329 (1) ที่คุ้มครอง การแสดง ข้อความ โดยสุจริต เพื่อ ป้องกัน ตน ตาม คลอง ธรรม ต้องพิสูจน์ความสุจริตและความพอสมควร ซึ่งอีกฝ่ายโต้แย้งได้ ทางที่ปลอดภัยกว่าคือเก็บหลักฐานแล้วใช้ช่องทางทางกฎหมาย

ความรู้สึกแรกเมื่อถูกใส่ร้ายคือการชี้แจงต่อคนที่เห็นโพสต์ให้เร็วที่สุด ความรู้สึกนี้เข้าใจได้ แต่ในทางคดีมีความเสี่ยงสองประการ ประการแรก ข้อความโต้กลับที่ไปไกลกว่าการปฏิเสธ เช่น การกล่าวหาผู้โพสต์ว่ามีพฤติกรรมเสื่อมเสีย อาจทำให้ผู้เสียหายกลายเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีหมิ่นประมาทอีกคดีหนึ่ง และคดีที่ฟ้องแย้งกันไปมามักจบด้วยการยอมความที่ไม่มีฝ่ายใดได้สิ่งที่ต้องการ ประการที่สอง การตอบโต้ทำให้โพสต์เดิมมีผู้เห็นเพิ่มขึ้น ระบบของแพลตฟอร์มมักดันโพสต์ที่มีการโต้ตอบมากขึ้นให้ผู้อื่นเห็นมากขึ้น

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 บัญญัติข้อยกเว้นไว้ว่า **“ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต (1) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม”** ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท⁵ ข้อยกเว้นนี้คุ้มครองการปฏิเสธและการชี้แจงข้อเท็จจริงของตนเองโดยสุจริต แต่ถ้อยคำ “โดยสุจริต” และ “ตามคลองธรรม” เป็นเงื่อนไขที่ศาลพิจารณาจากถ้อยคำ บริบท และความพอสมควรของข้อความ ผู้เสียหายที่ต้องการชี้แจงจริง ๆ ควรใช้ถ้อยคำสั้น สุภาพ เป็นการปฏิเสธข้อเท็จจริงเท่านั้น และแจ้งว่ากำลังดำเนินการตามกฎหมาย โดยไม่กล่าวถึงตัวผู้โพสต์ในทางเสียหาย

การส่งข้อความส่วนตัวไปต่อว่าหรือข่มขู่ผู้โพสต์ก็ไม่ควรทำในวันแรกเช่นกัน ข้อความเหล่านั้นอาจถูกนำไปเผยแพร่ต่อเพื่อแสดงว่าผู้เสียหายเป็นฝ่ายคุกคาม ข้อเรียกร้องให้ลบข้อความหรือขอโทษควรทำเป็นหนังสือที่เรียบเรียงอย่างระมัดระวัง ซึ่งเป็นเรื่องของขั้นที่ 4

ขั้นที่ 3 ประเมินว่าเข้าความผิดฐานใด

ข้อความที่ใส่ความด้วยข้อเท็จจริงในทางเสียหายต่อบุคคลที่สามเป็นหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ ถ้าเผยแพร่ทางออนไลน์เป็นหมิ่นประมาท โดยการโฆษณาตามมาตรา 328 พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 14 (1) ยกเว้นความผิดฐานหมิ่นประมาทไว้ในตัวบท ส่วนภาพของผู้เสียหายที่ถูกตัดต่อหรือดัดแปลงเข้ามาตรา 16 ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินสามปี ทางแพ่ง ข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงที่ทำให้เสียชื่อเสียงหรือทางทำมาหาได้เป็นละเมิดตาม ป.พ.พ. มาตรา 423

การประเมินฐานความผิดในวันแรกมีประโยชน์สองทาง ทางแรก ทำให้รู้ว่าหลักฐานส่วนใดสำคัญที่สุด เช่น ถ้าเป็นภาพตัดต่อ ไฟล์ภาพต้นฉบับที่เปรียบเทียบได้จะมีความสำคัญมาก ทางที่สอง ทำให้รู้ว่ากำหนดเวลาและช่องทางใดใช้กับเรื่องของตน

เรื่องที่ผู้เสียหายเข้าใจคลาดเคลื่อน บ่อย ที่สุด คือ ความเชื่อ ว่าการหมิ่นประมาททางออนไลน์ ทุกกรณีเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ตัวบทมาตรา 14 วรรคหนึ่ง (1) ที่แก้ไขเมื่อปี 2560 ลงโทษการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลอันเป็นเท็จ “โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา”⁶ ถ้อยคำยกเว้นนี้ทำให้ข้อความที่เป็นหมิ่นประมาทอยู่ในขอบเขตของประมวลกฎหมายอาญา ศาลฎีกาใช้หลักนี้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2778/2561 ซึ่งวินิจฉัยผลของกฎหมายที่แก้ไขระหว่างพิจารณาคดี⁷ ผลในทางปฏิบัติคือ ฐานความผิดหลักของการใส่ร้ายทางออนไลน์คือมาตรา 326 และ 328 ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้และอยู่ภายใต้กำหนดสามเดือนตามมาตรา 96

ภาพเป็นข้อยกเว้นที่สำคัญ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 16 วรรคหนึ่งลงโทษผู้นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งภาพของผู้คนที่ “เกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ เติม หรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด” โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย โทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท และความผิดตามวรรคหนึ่งและวรรคสองเป็นความผิดอันยอมความได้⁸ ภาพ Deepfake (ภาพหรือคลิปที่สร้างด้วยปัญญาประดิษฐ์ให้ดูเหมือนบุคคลจริง) ก็อยู่ในถ้อยคำ “เกิดจากการสร้างขึ้น” รายละเอียดอยู่ในบทความ ตัดต่อภาพผู้อื่นแล้วโพสต์ออนไลน์

ด้านแพ่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 วรรคหนึ่งให้ผู้ “กล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความ อัน ฝ่าฝืน ต่อ ความจริง เป็นที่เสียหาย แก่ ชื่อเสียง หรือ เกียรติคุณ ของ บุคคล อื่น กิติ หรือ เป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นกิติ” ต้องใช้คำสินไหมทดแทน แม้ตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะได้⁹ ฐานนี้เหมาะกับธุรกิจที่ถูกรีวิวเท็จจนยอดขายลดลง เพราะความเสียหายแก่ทางทำมาหาได้วัดเป็นตัวเงินได้ ส่วนข้อความที่เป็นเพียงคำด่าโดยไม่ได้ใส่ข้อเท็จจริง อาจเป็นความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งมีองค์ประกอบต่างจากหมิ่นประมาท ข้อเท็จจริงแต่ละเรื่องจึงต้องประเมินเป็นรายกรณี

ขั้นที่ 4 ขอให้ลบหรือระงับการเผยแพร่

เมื่อเก็บหลักฐานครบแล้ว ผู้เสียหายขอให้ลบข้อความได้สามทาง คือ รายงานต่อแพลตฟอร์มตามนโยบายของแพลตฟอร์มนั้น ส่งหนังสือถึงผู้โพสต์ให้ลบข้อความและแก้ไขความเสียหาย และขอให้ศาลสั่ง ซึ่งในคดีอาญาศาลสั่งให้ยึดและทำลายวัตถุที่มีข้อความหมิ่นประมาทและให้โฆษณาคำพิพากษาได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 332 และในคดีแพ่งศาลสั่งให้จัดการเพื่อทำให้ชื่อเสียงกลับคืนมาได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 447

ช่องทางแรกคือการรายงานโพสต์ต่อแพลตฟอร์ม แพลตฟอร์มขนาดใหญ่มีแบบรายงานเนื้อหาที่ละเมิดสิทธิหรือกฎของแพลตฟอร์ม และพิจารณาตามนโยบายของตนเอง ช่องทางนี้รวดเร็วและไม่มีค่าใช้จ่าย แต่ผลไม่แน่นอน และไม่ได้ทำให้ผู้โพสต์ต้องรับผิดชอบ ในกฎหมายไทย พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 15 วางความรับผิดของผู้ให้บริการไว้ว่า ผู้ให้บริการที่ “ให้ความร่วมมือ ยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจให้มีการกระทำความผิดตามมาตรา 14 ในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน” ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิด และวรรคสองให้รัฐมนตรีออกประกาศกำหนด “ขั้นตอนการแจ้งเตือน การระงับการทำให้แพร่หลายของข้อมูลคอมพิวเตอร์ และการนำข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์”¹⁰ ข้อควรสังเกตคือมาตรา 15 อ้างถึงความผิดตามมาตรา 14 ซึ่งยกเว้นการหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาไว้แล้ว กลไกตามมาตรา 15 จึงไม่ใช่ฐานหลักของการขอลบข้อความหมิ่นประมาท การรายงานต่อแพลตฟอร์มในกรณีนี้อาศัยนโยบายของแพลตฟอร์มเป็นสำคัญ

ช่องทางที่สองคือหนังสือถึงผู้โพสต์ เมื่อรู้ตัวผู้โพสต์แล้ว หนังสือที่ระบุข้อความที่เป็นปัญหา ฐานกฎหมายและสิ่งที่ขอให้ทำภายในเวลาที่กำหนด เช่น ลบข้อความ ลงข้อความแก้ไข หรือขอโทษ มักแก้ปัญหาค่อนข้างเร็วกว่าการเริ่มคดี หนังสือนี้ต้องเรียบเรียงอย่างระมัดระวังสองด้าน ด้านหนึ่งต้องไม่มีถ้อยคำข่มขู่หรือเรียกร้องเงินในลักษณะที่อาจถูกตีความเป็นความผิดอื่น อีกด้านหนึ่งต้องไม่ละเมิดสิทธิดำเนินคดีของผู้เสียหายโดยไม่ตั้งใจ และควรส่งในเวลาที่ไม่ทำให้กำหนดร้องทุกข์ใกล้หมด

ช่องทางที่สามคือคำสั่งศาล ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 332 บัญญัติว่า “ในคดีหมิ่นประมาทซึ่งมีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด ศาลอาจสั่ง (1) ให้ยึด และทำลายวัตถุหรือส่วนของวัตถุที่มีข้อความหมิ่นประมาท (2) ให้โฆษณาคำพิพากษาทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในหนังสือพิมพ์หนึ่งฉบับหรือหลายฉบับ ครั้งเดียวหรือหลายครั้ง โดยให้จำเลยเป็นผู้ชำระค่าโฆษณา” คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 976/2567 วินิจฉัยว่าคำว่า “หนังสือพิมพ์” ย่อมปริวรรตไปตามยุคสมัย และรวมถึงข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ด้วย¹¹ ทางแพ่ง ป.พ.พ. มาตรา 447 บัญญัติว่า “บุคคลใดทำให้เขาต้องเสียหายแก่ชื่อเสียง

เมื่อผู้ต้องเสียหายร้องขอ ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตามควรเพื่อให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีแทนให้ใช้ค่าเสียหาย หรือทั้งให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้”¹² คำขอให้ลบข้อความและให้ลงข้อความแก้ไขจึงมีฐานในกฎหมายทั้งสองระบบ แต่ทั้งสองทางต้องอาศัยหลักฐานที่เก็บไว้ในชั้นที่ 1

ชั้นที่ 5 นับกำหนดสามเดือนและร้องทุกข์ให้ถูกต้อง

ความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 333 พนักงานสอบสวนจึงสอบสวนได้ต่อเมื่อมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ และผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรา 96 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6644/2549 วินิจฉัยว่าการแจ้งความไว้เป็นหลักฐานโดยยังไม่มีเจตนาให้ผู้กระทำได้รับโทษ ไม่เป็นคำร้องทุกข์

ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 วรรคสอง บัญญัติว่า “แต่ ถ้า เป็นคดี ความผิดต่อส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบสวน เว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ”¹³ คำร้องทุกข์จึงเป็นเงื่อนไขของการดำเนินคดีอาญาทั้งหมด ไม่ใช่ขั้นตอนทางธุรการ และคุณภาพของคำร้องทุกข์ขึ้นกับถ้อยคำที่บันทึกไว้ในวันนั้น ศาลฎีกาวินิจฉัยเรื่องนี้ในคดีที่ผู้เสียหายไปแจ้งความ แต่รายงานประจำวันบันทึกเพียงว่ามาแจ้งไว้เป็นหลักฐานเพื่อเสนอผู้บังคับบัญชาพิจารณาต่อไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6644/2549 (ส่วนหนึ่งของย่อคำพิพากษา)

“เมื่อข้อความในสำเนารายงานประจำวันดังกล่าวระบุแต่เพียงว่าผู้เสียหายทั้งสามมาแจ้งไว้เป็นหลักฐานเพื่อจะได้นำเสนอผู้บังคับบัญชาระดับสูงพิจารณาต่อไป จึงมิใช่เป็นการมอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมาย ไม่เป็นคำร้องทุกข์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (7) เพราะขณะแจ้งยังมิได้มีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ”¹⁴

บทเรียนจากคดีนี้ใช้ได้ทันที เมื่อไปแจ้งความ ผู้เสียหายควรขอให้บันทึกว่าประสงค์จะดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด และขอสำเนาหรือเลขรับแจ้งไว้ การ “ลงบันทึกไว้ก่อน” โดยยังไม่ตัดสินใจ อาจทำให้ผู้เสียหายเข้าใจผิดว่าได้รักษาสีทธิไว้แล้ว ทั้งที่กำหนดสามเดือนยังเดินต่อไป

จุดเริ่ม นับ กำหนด สาม เดือน เป็น อีก เรื่อง ที่ ต้อง จด ไว้ ตั้งแต่วันแรก คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1011/2532 วินิจฉัยว่า “อายุความในการร้องทุกข์สำหรับความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 มีกำหนดเวลาสามเดือนนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด

ประกอบกันทั้งสองประการ” และกฎหมายหาได้บัญญัติให้ นับตั้งแต่วันที่ จำเลย กระทำความผิดไม่¹⁵ ผู้เสียหายที่เห็นโพสต์จากบัญชีที่ไม่แสดงตัวตนจึงยังไม่เริ่มนับจนกว่าจะรู้ตัวผู้โพสต์ แต่เมื่อรู้แล้ว ควรบันทึกวันและวิธีที่รู้ไว้ เพราะอีกฝ่ายมักโต้แย้งว่าผู้เสียหายรู้ตัวมาก่อนหน้านั้น

ผู้เสียหายมีสองทางในการดำเนินคดีอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) นิยามผู้เสียหาย มาตรา 123 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้” และมาตรา 28 ให้ทั้งพนักงานอัยการและผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล¹⁶ การฟ้องคดีเองไม่ได้พ้นจากกำหนดสามเดือน คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1086/2552 วินิจฉัยว่า เมื่อโจทก์ไม่ได้ร้องทุกข์และฟ้องคดีภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด “คดีของโจทก์จึงขาดอายุความตาม ป.อ. มาตรา 96”¹⁷ รายละเอียด เรื่อง คำร้องทุกข์ การ ถอน และการ ยอมความ อยู่ใน บทความ ถูก หมิ่น ประมาทออนไลน์ แจ้งความได้ไหม และต้องแจ้งภายในกี่เดือน

ชั้นที่ 6 สิทธิเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง

สิทธิเรียกค่าเสียหายจากการหมิ่นประมาทเป็นสิทธิจากมูลละเมิด ซึ่งขาดอายุความเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด ตาม ป.พ.พ. มาตรา 448 และถ้ามูลละเมิดเป็นความผิดอาญาที่มีอายุความยาวกว่า ให้ใช้อายุความที่ยาวกว่านั้น หลักฐานที่เก็บในวันแรกจึงใช้ได้ทั้งคดีอาญาและคดีแพ่ง

ป.พ.พ. มาตรา 448 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย อันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด” และวรรคสองให้ใช้อายุความทางอาญาถ้ายาวกว่า¹⁸ โครงสร้างการนับของมาตรา 448 คล้ายมาตรา 96 คือเริ่มเมื่อรู้ครบทั้งเรื่องและตัวบุคคล แต่ระยะเวลาต่างกัน ผู้เสียหายที่ประสงค์จะเรียกค่าเสียหายจึงควรวางแผนคดีแพ่งไปพร้อมกับคดีอาญา และพิจารณาว่าจะยื่นคำร้องขอค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญาหรือฟ้องเป็นคดีแพ่งต่างหาก

หลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความเสียหายทางแพ่งต่างจากหลักฐานในคดีอาญาบางส่วน คดีอาญานับการใส่ความต่อบุคคลที่สามและเจตนา ส่วนคดีแพ่งต้องแสดงขนาดของความเสียหาย เช่น ยอดการเข้าถึงโพสต์ จำนวนการแชร์ ข้อความจากลูกค้าที่ยกเลิกการซื้อ หรือรายได้ที่ลดลงในช่วงเวลาหลังโพสต์ ข้อมูลเหล่านี้ควรเริ่มเก็บตั้งแต่สัปดาห์แรก เพราะตัวเลขยอดการเข้าถึงบนแพลตฟอร์มเปลี่ยนไปทุกวันและหายไปเมื่อโพสต์ถูกลบ วิธีที่ศาลกำหนดค่าเสียหายและตัวอย่างจำนวนเงินอยู่ในบทความ ฟ้องหมิ่นประมาทเรียกค่าเสียหายได้เท่าไร

ตารางสรุปงานตามช่วงเวลา

งานในวันแรกเรียงตามความเร่งด่วนได้เป็นสี่ช่วง คือ ชั่วโมงแรกสำหรับเก็บหลักฐาน ภายในวันแรกสำหรับรวบรวมพยานและประเมินเรื่อง ภายในสัปดาห์แรกสำหรับขอให้ลบข้อความและปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และก่อนครบสามเดือนนับแต่รู้เรื่องและรู้ตัวผู้โพสต์สำหรับร้องทุกข์หรือฟ้องคดี

ช่วงเวลา	สิ่งที่ควรทำ	ฐานกฎหมายหรือเหตุผล
ชั่วโมงแรก	ถ่ายภาพหน้าจอที่เห็นข้อความ URL วันเวลา ชื่อบัญชี บันทึกรูปหน้าจอ เก็บลิงก์โพสต์และลิงก์โปรไฟล์ ไม่ตอบโต้	พ.ร.บ.ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ มาตรา 11 ป.อ. มาตรา 326 328
ภายในวันแรก	เก็บความคิดเห็นและการแชร์ จดชื่อผู้เห็นข้อความ จดวันที่รู้เรื่องและวันที่รู้ตัวผู้โพสต์ สืบร่องไฟล์ต้นฉบับ	องค์ประกอบ “ต่อบุคคลที่สาม” และจุดเริ่มต้นตาม ป.อ. มาตรา 96
ภายในสัปดาห์แรก	รายงานต่อแพลตฟอร์มหลังเก็บหลักฐานครบ ประเมินฐานความผิด เตรียมหนังสือถึงผู้โพสต์ เริ่มเก็บหลักฐานความเสียหาย	นโยบายแพลตฟอร์ม ป.อ. มาตรา 332 ป.พ.พ. มาตรา 423 447
ก่อนครบสามเดือน	ร้องทุกข์โดยแสดงเจตนาดำเนินคดีให้ชัด หรือฟ้องคดีต่อศาลเอง	ป.อ. มาตรา 96 333 ป.วิ.อ. มาตรา 2 (7) 121 123 ฎีกาที่ 6644/2549 1011/2532
ก่อนครบหนึ่งปี	ฟ้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง ถ้ายังไม่ได้ยื่นคำร้องในคดีอาญา	ป.พ.พ. มาตรา 448

กฎหมายเปรียบเทียบ สหภาพยุโรป อังกฤษ และญี่ปุ่น

ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปในคดี C-18/18 (3 ตุลาคม 2562) วินิจฉัยว่ากฎหมายสหภาพยุโรปไม่ขัดขวางศาลของรัฐสมาชิกที่จะสั่งให้ผู้ให้บริการโฮสต์ลบข้อความที่เหมือนหรือมีสาระเดียวกับข้อความที่ศาลวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย อังกฤษให้ศาลสั่งผู้ดูแลเว็บไซต์ลบข้อความหมิ่นประมาทได้หลังพิพากษาตาม Defamation Act 2013 มาตรา 13 และศาลอังกฤษสั่งให้เปิดเผยตัวผู้โพสต์นิรนามได้ ส่วนญี่ปุ่นให้ผู้ถูกละเมิดขอเปิดเผยข้อมูลผู้โพสต์ได้ตามกฎหมายเฉพาะ

สหภาพยุโรป: คดีโพสต์เฟซบุ๊กที่ผู้เสียหายขอให้ลบแล้วไม่ได้รับการตอบสนอง

ข้อเท็จจริงในคดี C-18/18 ใกล้กับสถานการณ์ที่ผู้เสียหายในไทยพบบ่อย ผู้ใช้เฟซบุ๊กคนหนึ่งแชร์บทความข่าวพร้อมภาพของสมาชิกรัฐสภาออสเตรเลียบนหน้าส่วนตัว และเขียนความคิดเห็นที่ศาลออสเตรเลียวินิจฉัยว่าทำให้เสียชื่อเสียง เป็นการดูหมิ่นและหมิ่นประมาท โพสต์นั้นผู้ใช้เฟซบุ๊กทุกคนเข้าถึงได้ ผู้เสียหายมีหนังสือขอให้เฟซบุ๊กลบความคิดเห็นนั้น เมื่อเฟซบุ๊กไม่ลบ ผู้เสียหายจึงฟ้องต่อศาลพาณิชย์กรุงเวียนนา ซึ่งมีคำสั่งชั่วคราวให้หยุดเผยแพร่ ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปวินิจฉัยว่า Directive 2000/31/EC (ข้อบังคับว่าด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์) “does not preclude a court of a Member State from” การ “ordering a host provider to remove information which it stores, the content of which is identical to the content of information which was previously declared to be unlawful” และขยายไปถึงข้อความที่มีสาระเดียวกัน (equivalent) ภายใต้เงื่อนไขว่าผู้ให้บริการไม่ต้องประเมินเนื้อหาด้วยตนเองโดยอิสระ รวมทั้งการลบหรือระงับการเข้าถึงทั่วโลกภายในกรอบกฎหมายระหว่างประเทศ¹⁹

อังกฤษ: คำสั่งให้ลบข้อความและคำสั่งเปิดเผยตัวผู้โพสต์

Defamation Act 2013 มาตรา 13 (1) บัญญัติว่าเมื่อศาลพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีหมิ่นประมาท ศาลอาจสั่ง “the operator of a website on which the defamatory statement is posted to remove the statement” หรือสั่ง บุคคลซึ่งไม่ใช่ ผู้เขียน บรรณาธิการ หรือ ผู้พิมพ์ให้ หยุดเผยแพร่²⁰ บทบัญญัตินี้ทำหน้าที่เดียวกับประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 332 (1) แต่ใช้ในคดีแพ่ง และสั่งต่อผู้ดูแลเว็บไซต์ซึ่งไม่ใช่คู่ความได้โดยตรง สำหรับผู้โพสต์นิรนาม ศาลอังกฤษใช้คำสั่งตามหลัก Norwich Pharmacal (คำสั่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดโดยไม่มีส่วนผิดเปิดเผยข้อมูลที่ระบุตัวผู้กระทำ) คดี Totalise plc v The Motley Fool Ltd ศาลชั้นต้นสั่งให้ผู้ดำเนิน กระดาน สนทนา ด้าน การลงทุน เปิดเผย ตัวผู้โพสต์ นิรนาม ที่เผยแพร่ข้อความหมิ่นประมาทบริษัทผู้ร้อง และศาลอุทธรณ์วินิจฉัยในประเด็นค่าใช้จ่ายว่าผู้ดำเนินเว็บไซต์ซึ่งไม่ได้กระทำความผิดไม่ควรต้องรับภาระค่าใช้จ่ายของคำขอ ผู้ร้องรับภาระไปก่อนและเรียกคืนจากผู้กระทำผิดได้²¹

ญี่ปุ่น: สิทธิขอเปิดเผยข้อมูลผู้โพสต์

ญี่ปุ่นมีกฎหมายเฉพาะ คือ 特定電気通信による情報の流通によって発生する権利侵害等への対処に関する法律 (กฎหมายว่าด้วยการรับมือกับการละเมิดสิทธิที่เกิดจากการเผยแพร่ข้อมูลผ่านการสื่อสารทางโทรคมนาคมเฉพาะ ชื่อเดิมคือกฎหมายจำกัดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการ) มาตรา 5 วรรคหนึ่งให้ผู้ที่อ้างว่าถูกละเมิดสิทธิขอให้ผู้ให้บริการเปิดเผยข้อมูลผู้ส่งข้อความได้ เมื่อเข้าเงื่อนไขว่า “当該開示の請

求に係る侵害情報の流通によって当該開示の請求をする者の権利が侵害されたことが明らかであるとき” (การเผยแพร่ข้อมูลนั้นละเมิดสิทธิของผู้ขออย่างชัดเจน) และข้อมูลนั้นจำเป็นต่อการใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายหรือมีเหตุอันสมควรอื่น²² กฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติที่ให้สิทธิผู้เสียหายขอข้อมูลผู้โพสต์จากผู้ให้บริการโดยตรงในลักษณะนี้ ในไทย การระบุตัวผู้โพสต์จึงมักอาศัยการสอบสวนของพนักงานสอบสวนหลังมีคำร้องทุกข์ ซึ่งเป็นเหตุผลอีกข้อหนึ่งที่ควรร้องทุกข์ได้แม้ยังไม่รู้ตัวผู้โพสต์

บทเรียนสำหรับผู้อ่านไทยมีสามข้อ ข้อแรก ทูกระบบที่เปรียบเทียบให้มีความสำคัญกับการแจ้งผู้ให้บริการก่อนใช้กลไกศาล การเก็บหลักฐานการแจ้งและการไม่ตอบสนองของแพลตฟอร์มจึงมีประโยชน์ ข้อที่สอง คำสั่งลบข้อความของศาลในยุโรปขยายไปถึงข้อความที่มีสาระเดียวกัน ผู้เสียหายในไทยจึงควรเก็บหลักฐานของการโพสต์ซ้ำและการแชร์ต่อด้วย ข้อที่สาม ความยากของการระบุตัวผู้โพสต์นิรนามเป็นปัญหาร่วมกันทุกประเทศ ระบบที่มีกลไกเฉพาะอย่างอังกฤษและญี่ปุ่นยังต้องอาศัยคำสั่งศาลหรือเงื่อนไขทางกฎหมายที่เข้มงวด

นิติเศรษฐศาสตร์และความรู้ข้ามศาสตร์

ในทางนิติเศรษฐศาสตร์ หลักฐานดิจิทัลเป็นทรัพย์สินที่เสื่อมค่าตามเวลา ต้นทุนของการเก็บหลักฐานในช่วงโมเมนต์แรกต่ำมาก แต่ต้นทุนของการพิสูจน์ภายหลังเมื่อโพสต์ถูกลบสูงมาก งานด้านการสื่อสารของ Jansen และ Martin (2015) อธิบายปรากฏการณ์ Streisand effect ที่ความพยายามกดข้อความกลับทำให้ข้อความแพร่หลายขึ้น และงานทบทวนวรรณกรรมของ Starcke และ Brand (2012) สรุปว่าความเครียดมีผลต่อการตัดสินใจ ทั้งสองข้อสนับสนุนการทำงานตามลำดับที่วางไว้ล่วงหน้าแทนการตอบโต้ทันที

ในทางนิติเศรษฐศาสตร์ การตัดสินใจของผู้เสียหายในวันแรกเป็นการเลือกระหว่างต้นทุนสองชุด ชุดแรกคือต้นทุนของการเก็บหลักฐานทันที ซึ่งมีเพียงเวลาไม่กี่นาทีและพื้นที่จัดเก็บไฟล์ ชุดที่สองคือต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดถ้าไม่เก็บ ได้แก่ โอกาสที่โพสต์จะถูกลบคุณด้วยต้นทุนของการพิสูจน์ด้วยวิธีอื่น เช่น การหาพยานบุคคลที่จำข้อความได้ หรือการขอข้อมูลผ่านกระบวนการทางกฎหมาย เมื่อชุดแรกต่ำมากและชุดที่สองสูงมาก การเก็บหลักฐานทันทีจึงเป็นทางเลือกที่มีเหตุผลแม้ผู้เสียหายยังไม่ตัดสินใจว่าจะดำเนินคดีหรือไม่ หลักฐานที่เก็บไว้มีมูลค่าแบบสิทธิเลือก (option value) คือเปิดทางเลือกทางกฎหมายไว้ทั้งหมดโดยไม่ผูกมัดผู้เสียหาย

ในทางการสื่อสาร Jansen และ Martin ศึกษาปรากฏการณ์ที่ได้ชื่อจากกรณีที่บุคคลมีชื่อเสียงพยายามจำกัดการเผยแพร่ภาพบ้านของตนทางออนไลน์ และพบว่า “had the paradoxical effect of leading to many more views than if she had done nothing”²³ งานนี้อธิบายว่าความพยายามปิดกั้นข้อมูลที่ผู้คนมองว่า

ไม่เป็นธรรมก่อให้เกิดความไม่พอใจและการเผยแพร่ซ้ำ สำหรับผู้เสียหายจากการหมิ่นประมาท ข้อนี้ไม่ได้หมายความว่าไม่ควรขอให้ลบข้อความ แต่หมายความว่าควรเลือกช่องทางที่ไม่ดึงความสนใจของสาธารณะ เช่น การรายงานต่อแพลตฟอร์ม หนังสือถึงผู้โพสต์ หรือกระบวนการทางกฎหมาย แทนการประกาศโต้ตอบ หรือการเรียกร้องในที่สาธารณะ

ในทางจิตวิทยา Starcke และ Brand ทบทวนงานวิจัยเรื่อง การตัดสินใจ ภายใต้ ความเครียด และ สรุปว่า “The results from the studies that were included in the review support the assumption that stress affects decision making.”²⁴ งานเดียวกันชี้ว่าความเครียดจะให้ผลดีหรือผลเสียขึ้นกับลักษณะของงานและสถานการณ์ ผู้ที่เพิ่งพบข้อความใส่ร้ายตนอยู่ในภาวะเครียดเฉียบพลัน การมีลำดับงานที่วางไว้ล่วงหน้า เช่น ตารางในบทความนี้ ช่วยลดการตัดสินใจที่อาจเสียใจภายหลัง เช่น การโพสต์ตอบโต้ทันทีหรือการลบหลักฐานของตนเองด้วยความไม่สบายใจ ข้อสรุปจากทั้งสามศาสตร์จึงตรงกัน คือ เก็บหลักฐานก่อนหยุดคิด แล้วใช้ช่องทางที่เหมาะสม

เอกสยาม ชัยสร และ ทีมงานของบริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด ให้คำปรึกษาผู้เสียหายในการประเมินพยานหลักฐาน การร่างหนังสือขอให้ลบข้อความ และการเตรียมคำร้องทุกข์ งานว่าความในศาล ดำเนินการโดยทีมทนายความที่ร่วมงาน ผลของคดีขึ้นกับข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของแต่ละเรื่อง

คำถามที่พบบ่อย

คำถามที่ผู้ถูกหมิ่นประมาทออนไลน์ถามบ่อยในวันแรก ได้แก่ ต้องทำอะไรก่อน ภาพหน้าจอใช้เป็นหลักฐานได้หรือไม่ ควรตอบโต้หรือไม่ ไม่รู้ตัวผู้โพสต์แจ้งความได้หรือไม่ และการลงบันทึกประจำวันไว้ก่อนเป็นคำร้องทุกข์หรือไม่ คำตอบแต่ละข้ออ้างตัวบทและคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องโดยตรง

โดนหมิ่นประมาทออนไลน์ ต้องทำอะไรก่อน

สิ่งแรกคือเก็บหลักฐานก่อนโพสต์ถูกลบ ได้แก่ ภาพหน้าจอที่เห็นข้อความ URL วันเวลา และชื่อบัญชีในภาพเดียว ลิงก์โพสต์และลิงก์โปรไฟล์ของผู้โพสต์ ความคิดเห็น และการแชร์ที่แสดงว่ามีผู้อื่นเห็น และรายชื่อผู้ที่เห็นข้อความ จากนั้นไม่ตอบโต้ในที่สาธารณะ และจดวันที่รู้เรื่องเพื่อนับกำหนดร้องทุกข์สามเดือนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96

ภาพหน้าจอใช้เป็นหลักฐานคดีหมิ่นประมาทได้ไหม

ได้ พ.ร.บ.ว่าด้วย ธุรกรรม ทางอิเล็กทรอนิกส์ มาตรา 11 ห้าม ปฏิเสธ การ รับฟัง ข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ และ สิ่งพิมพ์ ออกของ ข้อมูล นั้น เพียงเพราะ อยู่ใน รูปอิเล็กทรอนิกส์ แต่ศาล ชั่งน้ำหนัก จากวิธีสร้าง เก็บรักษา ความครบถ้วน และการระบุตัวผู้ส่ง ภาพหน้าจอจึงควรถ่ายจากอุปกรณ์ของผู้เห็นเอง เห็น URL วันเวลา และบัญชีผู้โพสต์ และเก็บไฟล์ต้นฉบับไว้โดยไม่แก้ไข

ควรโพสต์ตอบโต้คนที่หมิ่นประมาทเราไหม

ไม่ควรในวันแรก ข้อความโต้กลับที่กล่าวหาผู้โพสต์ด้วยข้อเท็จจริงในทางเสียหายอาจเป็นหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ได้เช่นกัน ข้อยกเว้นตามมาตรา 329 (1) คุ่มครองเฉพาะการแสดง ข้อความโดยสุจริตเพื่อป้องกันตนตามคลองธรรม ถ้าจำเป็นต้องชี้แจง ควรเป็นการปฏิเสธข้อเท็จจริงสั้น ๆ โดยไม่กล่าวถึงผู้โพสต์ในทางเสียหาย

ไม่รู้ว่าใครโพสต์ แจ้งความได้ไหม

ได้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (7) นิยามคำร้องทุกข์ว่าเป็นการกล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ ว่ามีผู้กระทำความผิด จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ส่วนกำหนดสามเดือน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 เริ่ม นับ เมื่อ รู้ ทั้ง เรื่อง ความผิด และ ตัวผู้ กระทำความผิด ตาม คำ พิพากษาศาลฎีกาที่ 1011/2532

แจ้งความลงบันทึกประจำวันไว้ก่อน ถือว่าร้องทุกข์แล้วหรือยัง

ไม่เสมอไป คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6644/2549 วินิจฉัยว่าการแจ้งความไว้เป็นหลักฐานโดยยังไม่มีเจตนาให้ ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ ไม่เป็นคำร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (7) ผู้เสียหายจึงควรแสดงเจตนาดำเนินคดีให้ชัดและให้บันทึกไว้ในวันแจ้งความ

เชิงอรรถ

1. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะ使人อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้ง จำทั้งปรับ”, มาตรา 328 “ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำให้โดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการ กระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับ ไม่เกินสองแสนบาท” (มาตรา 326 และ 328 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2535), มาตรา 333 วรรคหนึ่ง “ความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้” วรรคสอง “ถ้าผู้เสียหายในความผิดฐาน หมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรสหรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย”

2. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 “ภายใต้บังคับมาตรา 95 ในกรณีความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ”
3. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (7) “คำร้องทุกข์” หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ
4. พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 11 (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551) วรรคหนึ่ง “ห้ามมิให้ปฏิเสธการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายทั้งในคดีแพ่ง คดีอาญา หรือคดีอื่นใด เพียงเพราะเหตุว่าเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์” วรรคสอง “ในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จะเชื่อถือได้หรือไม่เพียงใดนั้นให้พิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของลักษณะหรือวิธีการที่ใช้สร้าง เก็บรักษา หรือสื่อสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ลักษณะหรือวิธีการเก็บรักษา ความครบถ้วน และไม่มีการเปลี่ยนแปลงของข้อความลักษณะ หรือวิธีการที่ใช้ในการระบุหรือแสดงตัวผู้ส่งข้อมูล รวมทั้งพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งปวง” วรรคสาม “ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับสิ่งพิมพ์ออกของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ด้วย” (ตรวจคำต่อคำกับฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ฉบับปรับปรุงล่าสุด 2 ตุลาคม 2569)
5. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 “ผู้ใด แสดงความคิดเห็น หรือ ข้อความใด โดยสุจริต (1) เพื่อความชอบธรรม ป้องกัน ตน หรือ ป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม (2) ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่ (3) ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หรือ (4) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท”
6. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 8) วรรคหนึ่ง “ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือ ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ (1) โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา (2) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน (3) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา (4) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ (5) เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (1) (2) (3) หรือ (4)” วรรคสอง “ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง (1) มิได้กระทำต่อประชาชน แต่เป็นการกระทำต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผู้กระทำ ผู้เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้เป็นความผิดอันยอมความได้”
7. คำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 2778/2561 ย่อคำพิพากษาเริ่มว่า “พ.ร.บ.ว่าด้วยการ กระทำความผิด เกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 มีผลใช้ บังคับ นับแต่วันที่ 24 พฤษภาคม 2560 อัน เป็นเวลา ระหว่าง พิจารณา ของ ศาลฎีกา โดย ความในมาตรา 8 ให้ยกเลิกความในมาตรา 14 แห่ง พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 และ ...” บทวิเคราะห์ฉบับเต็มอยู่ในบทความ กฎีกา 2778/2561
8. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 16 (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 10) วรรคหนึ่ง “ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ เติม หรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท” วรรคสอง “ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำต่อภาพของผู้ตาย และการกระทำนั้นน่าจะทำให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอายผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง” วรรคสาม “ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เป็นการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยสุจริต อันเป็นการดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของ

ประชาชนย่อมกระทำได้ ผู้กระทำให้มีความผิด” วรรคสี่ “ความผิดตามวรรคหนึ่งและวรรคสองเป็นความผิดอันยอมความได้” วรรคห้า “ถ้าผู้เสียหายในความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย”

9. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 วรรคหนึ่ง “ผู้ใดกล่าวหรือโฆษณาแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะได้” วรรคสอง “ผู้ใดส่งข่าวสารอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทางได้เสียโดยชอบ ในการ นั้น ด้วยแล้ว ท่านว่าเพียง ที่ส่งข่าวสารเช่นนั้น หาทำให้ผู้นั้น ต้อง รับผิดชอบ ใช้ ค่าสินไหมทดแทนไม่” (ตรวจเทียบ legardy.com 26 กันยายน 2569 และถ้อยคำ “ข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง” ตรงกับที่คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7055/2539 และ 3023/2533 บนฐานข้อมูลคำพิพากษาศาลฎีกาใช้)
10. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 15 (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560) วรรคหนึ่ง “ผู้ให้บริการผู้ใดให้ความร่วมมือ ยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจให้มีการกระทำความผิดตามมาตรา 14 ในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 14” วรรคสอง “ให้รัฐมนตรีออกประกาศกำหนดขั้นตอนการแจ้งเตือน การระงับการทำให้แพร่หลายของข้อมูลคอมพิวเตอร์ และการนำข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์” วรรคสาม “ถ้าผู้ให้บริการพิสูจน์ได้ว่าตนได้ปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามวรรคสอง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ” (ตรวจคำต่อคำกับฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 2 ตุลาคม 2569)
11. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 332 “ในคดีหมิ่นประมาทซึ่งมีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด ศาลอาจสั่ง (1) ให้ยึด และทำลายวัตถุหรือส่วนของวัตถุที่มีข้อความหมิ่นประมาท (2) ให้โฆษณาคำพิพากษาทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในหนังสือพิมพ์หนึ่งฉบับหรือหลายฉบับ ครั้งเดียวหรือหลายครั้ง โดยให้จำเลยเป็นผู้ชำระค่าโฆษณา” (ตรวจคำต่อคำกับฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 2 ตุลาคม 2569), คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 976/2567 ย่อคำพิพากษา: “ป.อ. มาตรา 332 (2) เป็นบทกฎหมายที่ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจสั่งให้โฆษณาคำพิพากษาในหนังสือพิมพ์ใดเองตามความเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งคดี ไม่ว่าโจทก์จะมีคำขอหรือไม่ และคำว่า “หนังสือพิมพ์” ย่อมปรวิรรตไปตามยุคสมัย มิได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์ขึ้นโดยใช้กระดาษ แต่ยังคงมีความหมายรวมถึงข้อมูลข่าวสารเป็นตัวหนังสือที่ประชาชนทั่วไปสามารถอ่านเข้าใจได้ ซึ่งเผยแพร่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ด้วย ... จึงเห็นสมควรให้จำเลยโฆษณาคำพิพากษาโดยย่อในหนังสือพิมพ์ที่แพร่หลาย 2 ฉบับ เป็นเวลา 3 วันติดต่อกัน กับให้จำเลยโฆษณาคำพิพากษาโดยย่อ ผ่าน ทางเว็บไซต์ข่าว ออนไลน์ ที่แพร่หลาย อีก 2 เว็บไซต์ ด้วย โดยให้จำเลย เป็นผู้ชำระ ค่าโฆษณา” (deka.supremecourt.or.th ตรวจ 28 กันยายน 2569)
12. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 447 “บุคคลใดทำให้เขาต้องเสียหายแก่ชื่อเสียง เมื่อผู้ต้องเสียหายร้องขอ ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตามควรเพื่อทำให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีแทนให้ใช้ค่าเสียหาย หรือทั้งให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้” (ตรวจเทียบ legardy.com 28 กันยายน 2569)
13. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 วรรคหนึ่ง “พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง” วรรคสอง “แต่ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบสวน เว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ”
14. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6644/2549 (ป.วิ.อ. มาตรา 2 (7), 120, 121 วรรคสอง) ย่อคำพิพากษา: “ความผิดตาม ป.อ. มาตรา 326 และมาตรา 328 เป็นความผิดอันยอมความได้ ตาม ป.อ. มาตรา 333 พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนได้ต่อเมื่อมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 121 วรรคสอง ...” ... “เมื่อข้อความในสำเนารายงานประจำวันดังกล่าวระบุแต่เพียงว่าผู้เสียหายทั้งสามมาแจ้งไว้เป็นหลักฐานเพื่อจะได้นำเสนอผู้บังคับบัญชาระดับสูงพิจารณาต่อไป จึงมิใช่เป็นการมอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมาย ไม่เป็นคำร้องทุกข์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (7) เพราะขณะแจ้งยังมิได้มีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ” ... “การสอบสวนความผิดฐานนี้ต่อมาภายหลังจึงเป็นการไม่ชอบ พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในฐานความผิดดังกล่าวตาม ป.วิ.อ. มาตรา 120”

15. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1011/2532 (ป.อ. มาตรา 95, 96, 326) ย่อคำพิพากษา: “อายุความในการร้องทุกข์สำหรับความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 มีกำหนดเวลาสามเดือนนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดประกอบกัน ทั้งสองประการ กฎหมายหาได้บัญญัติให้นับอายุความร้องทุกข์ตั้งแต่วันที่จำเลยกระทำความผิดไม่ ... เมื่อโจทก์ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนในวันที่ 13 เมษายน 2528 ซึ่งอยู่ภายในกำหนดเวลาสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด แม้โจทก์นำคดีมาฟ้องหลังจากวันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดเกินสามเดือนแต่ยังอยู่ภายในกำหนดอายุความตามมาตรา 95 คดีของโจทก์ก็ไม่ขาดอายุความ.”
16. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) “ผู้เสียหาย” หมายความว่าบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5 และ 6, มาตรา 28 “บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล (1) พนักงานอัยการ (2) ผู้เสียหาย”, มาตรา 123 วรรคหนึ่ง “ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้”
17. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1086/2552 (ป.อ. มาตรา 96) ย่อคำพิพากษา: “ถือได้ว่าโจทก์รับหนังสือดังกล่าวในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2542 และโจทก์รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดในวันเดียวกัน คดีนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ เมื่อโจทก์ไม่ได้ร้องทุกข์และฟ้องคดีนี้ภายใน 3 เดือน คดีของโจทก์จึงขาดอายุความตาม ป.อ. มาตรา 96”
18. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 วรรคหนึ่ง “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นปีนับแต่วันทำละเมิด” วรรคสอง “แต่ถ้าเรียกร้องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดมิใช่โทษตามกฎหมายลักษณะอาญา และมีกำหนดอายุความทางอาญายาวกว่าที่กล่าวมานั้นไซ้ ท่านให้เอาอายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับ” (ตรวจเทียบ legardy.com 28 กันยายน 2569)
19. Judgment of the Court (Third Chamber) of 3 October 2019, Eva Glawischnig-Piesczek v Facebook Ireland Limited, Case C-18/18, ECLI:EU:C:2019:821, paragraph 12: “On 3 April 2016, a Facebook Service user shared on that user’s personal page an article from the Austrian online news magazine oe24.at entitled ‘Greens: Minimum income for refugees should stay’ ... That user also published, in connection with that article, a comment which the referring court found to be harmful to the reputation of the applicant in the main proceedings, and which insulted and defamed her. This post could be accessed by any Facebook user.”, paragraph 13: “By letter of 7 July 2016, Ms Glawischnig-Piesczek, inter alia, asked Facebook Ireland to delete that comment.”, operative part: “Directive 2000/31/EC ... in particular Article 15(1), must be interpreted as meaning that it does not preclude a court of a Member State from: ถึง ordering a host provider to remove information which it stores, the content of which is identical to the content of information which was previously declared to be unlawful, or to block access to that information, irrespective of who requested the storage of that information; ถึง ordering a host provider to remove information which it stores, the content of which is equivalent to the content of information which was previously declared to be unlawful, or to block access to that information, provided that ... the differences in the wording of that equivalent content, compared with the wording characterising the information which was previously declared to be illegal, are not such as to require the host provider to carry out an independent assessment of that content, and-ordering a host provider to remove information covered by the injunction or to block access to that information worldwide within the framework of the relevant international law.” (อ่านจาก EUR-Lex ฉบับ HTML ภาษาอังกฤษ CELEX 62018CJ0018 วันที่ 2 ตุลาคม 2569)
20. Defamation Act 2013 (สหราชอาณาจักร) section 13 (1): “Where a court gives judgment for the claimant in an action for defamation the court may order: (a) the operator of a website on which the defamatory statement is posted to remove the statement, or (b) any person who was not the author, editor or publisher of the defamatory statement to stop distributing, selling or exhibiting material containing the statement.” ใช้บังคับ 1 มกราคม 2557 ตาม S.I. 2013/3027 (อ่านจาก legislation.gov.uk วันที่ 2 ตุลาคม 2569)
21. Totalise plc v The Motley Fool Ltd & Anor [2001] EWCA Civ 1897 (Court of Appeal, Civil Division, 19 December 2001; Aldous LJ, Sedley LJ, Arden LJ), คดีชั้นอุทธรณ์ เป็นการอุทธรณ์คำสั่งเรื่องค่าใช้จ่ายของผู้ดำเนินกระดานสนทนารายที่สอง (Interactive Investor Ltd) ต่อคำสั่งของศาลชั้นต้น (Owen J) ซึ่งสั่งให้เปิดเผยตัวผู้โพสต์ นีรนาม ตามคำขอแบบ Norwich

Pharmacal (อ้าง คำพิพากษาศาสนาขุนนาง Norwich Pharmacal Co v Customs & Excise Commissioners [1974] AC 133) ศาลอุทธรณ์ให้ผู้ร้องรับภาระค่าใช้จ่ายของคำขอและเรียกคืนจากผู้กระทำผิด ไม่ใช่จากผู้ดำเนินเว็บไซต์ซึ่งไม่ได้กระทำผิด (อ่านจากสำเนาคำพิพากษาคณะที่เผยแพร่ซ้ำ เพราะ BAILII ปิดการเข้าถึงอัตโนมัติ จึงสรุปความโดยไม่ยกคำต่อคำ)

22. 特定電気通信による情報の流通によって発生する権利侵害等への対処に関する法律（平成十三年法律第百三十七号）第五条第一項「特定電気通信による情報の流通によって自己の権利を侵害されたとする者は、当該特定電気通信の用に供される特定電気通信設備を用いる特定電気通信役務提供者に対し、当該特定電気通信役務提供者が保有する当該権利の侵害に係る発信者情報のうち、特定発信者情報（発信者情報であって専ら侵害関連通信に係るものとして総務省令で定めるものをいう。以下この項及び第十五条第二項において同じ。）以外の発信者情報については第一号及び第二号のいずれにも該当するとき、特定発信者情報については次の各号のいずれにも該当するときは、それぞれその開示を請求することができる。一 当該開示の請求に係る侵害情報の流通によって当該開示の請求をする者の権利が侵害されたことが明らかであるとき。二 当該発信者情報が当該開示の請求をする者の損害賠償請求権の行使のために必要である場合その他当該発信者情報の開示を受けるべき正当な理由があるとき。」（อ่านจาก e-Gov 法令検索 laws.e-gov.go.jp ฉบับใช้บังคับ 17 กรกฎาคม 2569 วันที่ 2 ตุลาคม 2569, แปลชื่อกฎหมายว่า กฎหมายว่าด้วยการรับมือกับการละเมิดสิทธิที่เกิดจากการเผยแพร่ข้อมูลผ่านการสื่อสารทางโทรคมนาคมเฉพาะ)
23. Sue Curry Jansen and Brian Martin, “The Streisand Effect and Censorship Backfire,” International Journal of Communication, Vol. 9 (2015), pp. 656-671 (เผยแพร่ 16 กุมภาพันธ์ 2558) บทคัดย่อ: “Barbra Streisand’s attempt to restrict online views of her residence on a public website had the paradoxical effect of leading to many more views than if she had done nothing.” และ “Within this framework, the Streisand effect can be understood as a special outcome of censorship attempts, one in which the methods used to reduce outrage did not succeed.” (อ่านจากหน้าวารสาร ijoc.org และคลังของ University of Wollongong)
24. Katrin Starcke and Matthias Brand, “Decision making under stress: A selective review,” Neuroscience & Biobehavioral Reviews, Vol. 36, Issue 4 (2012), pp. 1228-1248, DOI 10.1016/j.neubiorev.2012.02.003 (PMID 22342781) บทคัดย่อ: “Many decisions must be made under stress, and many decision situations elicit stress responses themselves.”, “The results from the studies that were included in the review support the assumption that stress affects decision making. If stress confers an advantage or disadvantage in terms of outcome depends on the specific task or situation.” (อ่านจาก PubMed)

